

דף יא.

עין משפט א.

ח"מ סימן רפח פעיף ה

עין לעיל דף י: עין משפט ד

ח"מ סימן רמג פעיף כג

עין לעיל דף י: עין משפט ד

עין משפט ב.ג.

ח"מ סימן רפח פעיף ד

ד. ראה אחרים רצים אחר המציאה והרי הוא צבי שבור או גוזלות שלא פרחו והיה עומד בצד שדהו כשהם בתוכה שאם היה רץ היה מגיען ואמר זכתה לי שדי זכתה לו שדהו^ה, ואם אינו יכול להגיען הרי לא אמר כלום וכל הקודם זכה בהם.
 אם נתנו לו במתנה הצבי שבור או הגוזלות שלא פרחו הואיל ודעת אחרת הקנתה לו והרי הם מתגלגלים בתוך שדהו קנתה לו שדהו^א, ומ"מ אם היה צבי רץ כדרכו לא קנתה לו שדהו גם במתנה.

עין משפט ד.ה.

ח"מ סימן רמג פעיף כ.בא

ז. יח. חצירו של אדם קונה לו שלא מדעתו אע"פ שאינו עומד שם^ב, ומכיון שהגיעה המתנה לחצירו כאילו זכה לו בה אחר.

ת. ממשנה שם במציעא י"א ע"א. ואם היה עומד בצד שדהו. ממימרא דרבי ירמיה אמר ר"י שם.

ולפי הי"א שכתב הרמ"א בסעיף ב' גם כאן א"צ לומר תזכי לי חצרי, אבל הנ"י כתב דבצבי שבור קימ"ל כהרמב"ם דבעינן שיאמר, ובשאר מציאות פסק כהרא"ש דאינו צריך לומר. סמ"ע ס"ק ט"ו.

א. בעיא דר' ירמיה שם ונפשטה, וכתב ה"ה בפ"ז מגזילה הלכה י"א דאפי' במתנה אם היו מהלכין או פורחין כדרכן לא קנה, וכן מוכח בגמ' ע"ש.

ובמתנה דמהני כיון שדעת הנותן רוצה להקנות לו אלים קנייתו וקנתה לו חצירו אע"פ שאינו יכול להגיעו, ובלבד שהוא שבור. סמ"ע ס"ק ט"ז.

והמפקיר שזורק דבר שמפקיר לחצר חבירו הוי כדעת אחרת מקנה, שם בסמ"ע.

ב. מימרא דר' יוסי בר חנינא במציעא י"א ע"א. ורמב"ם פ"ד מזכיה הלכה ח'.

כא יט. במה דברים אמורים שהחצר תהיה משתמרת^א אבל בחצר שאינה משתמרת, כגון שדהו וחורבתו בעינן עד שיעמוד בצדה ויאמר זכתה לי שדי.

הגה: ויש חולקין^ד כנתבאר בסי' ר' סעיף א'.

הו"מ סימן רפח סעיף ג

ג. חצירו של אדם קונה לו שלא מדעתו^ה, ואם נפלה בה מציאה קנה והוא שתהיה חצר המשתמרת^ו.

הגה: אין חצירו קונה לו מציאה אלא בידע^ז מהמציאה או בדבר שמעלה על דעתו שיבוא לחצירו אבל בדבר שאינו רגיל לבוא אין חצירו קונה לו ואם אחר בא לשם ונטלה זכה כיון שלא ידע בעל החצר במציאה.

הגה: שמעון הביא סחורה למכור בזול בחצירו של ראובן, ובא ראובן ואמר תקנה לי חצרי ואח"כ בא אחר ולקחה מהסוחר י"א דזכה בה האחר^ח,

ג. שם ברמב"ם הלכה ט' וכתב ה"ה שכך כתב הרמב"ן ונראה שהוא משה מתנה למציאה, ובעינן עומד בצד החצר.

ד. טור בשם הרא"ש, וס"ל כיון דדעת אחרת מקנה במציאה א"צ שתהיה משתמרת לדעת המקבל ומספיק שיהיה משומר לדעת הנותן. סמ"ע ס"ק ל"ו.

ה. מימרא דר' יוסי בר חנינא במציעא י"א ע"א. ואפי' אינו עומד בצידה כיון שהיא משתמרת. ונלמד בגמ' מדין שליחות, דיד שלוחו הוי כידו לקנות לו בדבר שהוא זכות לו. סמ"ע ס"ק ו'.

ואם בא לחצירו קודם יאוש הבעלים הוי כיאוש שלא מדעת ולא קנה. ש"ך ס"ק ב'.

ו. משמע דאם היא משתמרת א"צ שיאמר תיזכה לי חצרי שהרי קונה לו שלא מדעתו. ש"ך ס"ק ד'. וברמב"ם נפלה ט"ס.

ז. וה"ה ידו אינה קונה לו שלא מדעת וכן משמע מסי' רל"ב סעיף י"ח בהג"ה. ש"ך ס"ק ו'.

ובפעמוני זהב הביא מספר שדה הארץ סי' ו' שפסק מכח דין זה דאם נתברך לאחד השמן שהיה לו בביתו ונתרבה בדרך נס כמו שנעשה לאשתו של עובדי' הנביא דאין חצירו קונה לו השמן שלא מדעתו ואם קדם אחר ולקחו זכה והביא הרב ראייה מתוס' בתענית דף ח' ע"ש.

ח. המרדכי בפ"ק דב"מ סי' רל"ח רל"ט בשם הראב"י וטור בשם הרא"ש בתשובה כלל א' סי' א', וכתב הסמ"ע בס"ק ט' דאפשר שלא יזדמנו לו מעות ולא יקנה בסוף, מכאן כתב הפעמוני זהב שאם בעל החצר אמר לזה שקנה הסחורה אבל אני רוצה לקנות היות ונמצאת בחצירי ואמר לו הקונה אני אתפטר איתך חייב ליתן לו הקונה מחצית לכו"ע. ע"ש.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

מאחר שאינו מציאה גמורה אף שזה בזול ובעל החצר ראובן צריך לקנותה במעות וע"כ לא זכתה לו חצירו, וי"א ט דזכה בה ראובן.

ג ד. בשדה וגינה שאינם משתמרים אם היה עומד בצידם ואמר זכתה לי שדי י זכה. ואם לא אמר, כל הקודם זכה.

הגה: וי"א דבעומד בצד שדהו זכה בלי אמירת כ תזכה לי שדי.

הו"מ סימן ערה פעיף כה

כה כב. היה משכון הגר ביד ישראל, ומשמת הגר בא ישראל אחר והחזיק במשכון זה הרי הראשון לוקח ממנו כנגד מעותיו שחייב לו הגר, והאחרון קונה השאר ל.

כה כג. במה דברים אמורים כשלא היה המשכון הזה בחצר הראשון אבל אם היה בחצירו המשתמרת כ, הרי חצירו קונה לו שלא מדעתו ואין לאחרון בו כלום.

הגה: היה הגר חייב לישראל בשטר או בעדים ז אין שום אדם אחר יכול להחזיק בשעור החוב, והמחזיק בנכסי הגר יש לו דין יורש והבא ליפרע ממנו אינו נפרע אלא בשבועה ס.

ואינו דומה למציאה גמורה כיון שיש בו חיסרון מעות. סמ"ע ס"ק ט.

ט. מרדכי שם בשם ראב"ן בפרק קמא דמציעא ושם הביא ב' דעות עיי"ש.

י. ולפי הי"א דבסעיף ב' גם כאן א"צ שיאמר תזכה לי שדי, מיהו בנ"י בב"מ שם כתב דבצבי שבור צריך שיאמר זכתה לי שדי כיון שצריך רצון לרוץ אחריו, ובשאר מציאות א"צ לומר תזכה לי חצרי. סמ"ע ס"ק ט"ו.

כ. טור בשם הרא"ש.

ל. מימרא דרבה בב"ק מ"ט ע"ב.

מ. כך פירש בסמ"ע ס"ק ל"ד.

נ. והיינו שמת בתוך זמנו, כמ"ש בסי' ק"ח, וה"ה בכת"י באופן שגובה מהיורשים. ש"ך ס"ק י'.

ס. כך פירש הסמ"ע דברי הרמ"א בס"ק ל"ז.

ח"מ סימן שיג פ"ג

ג. הזבל שבחצר הרי הוא של השוכר ^ע, וע"כ הוא מטפל בו להוציאו אם לא שיש שם מנהג אחר, שהולכים אחר המנהג.

במד"א כשהיו הבהמות שעשו הזבל של השוכר ^פ אבל אם היו של המשכיר או של אחרים ^צ הזבל של בעל החצר שחצירו של אדם קונה לו שלא מדעתו, אע"פ שהיא שכורה ביד אחרים ^ק.

הגה: מיהו אם קלט השוכר את הזבל בכלי מן האויר ולא נח בחצר הרי זה שלו ^ר.

דף יא:

ח"מ סימן רמג פ"ב

עין משפט א.ב.ג.

ב. יח. חצירו של אדם קונה לו שלא מדעתו אע"פ שאינו עומד שם ^ש, ומכיון שהגיעה המתנה לחצירו כאילו זכה לו בה אחר.

ח"מ סימן רסח פ"ד

עין לעיל דף יא. עין משפט ב.ג.

ע. היינו אם שניהם רוצים בו אז שייך לשוכר אבל אם אין שניהם רוצים בו השוכר חייב לטפל בו להוציאו. סמ"ע ס"ק ב'.

פ. וה"ה הזבל שמוציא מביתו לחצר. כ"כ הטור, סמ"ע ס"ק ג'.

צ. דאפקורי הפקירו אותו הבעלים, וקונה לו חצירו לבעל החצר שלא מדעתו.

ק. כך היא דעת הרמב"ם בפ"ו משכירות הלכה ה'. אבל לדעת רש"י השוכר זכה בו והסמ"ע העיר על מר"ן השו"ע דבס"י ר"ס סע"ף ד' פסק כדעת הרא"ש דשניהם זכו בו וכאן סתם כדעת הרמב"ם. וכתב הש"ך בס"ק א' דלענין דינא נראה עיקר כהרמב"ם.

ר. מימרא דרבא שם כיון שהוא אויר שאין סופו לנוח והכלי מפסיק.

ש. מימרא דר' יוסי בר חנינא במציעא י"א ע"א. ורמב"ם פ"ד מזכיה הלכה ח'.

עין משפט ד.

אה"ע סימן קלט פעיף א.ב.

א. זרק לה הגט לחצירה ^ח בין שהוא שלה או שאול או מושכר לה ^א מגורשת. והוא שתהיה עומדת בחצרה ^ב ומשתמרת לדעתה ^ג, אבל אם אינה עומדת שם אינה מגורשת אפי' משתמרת לדעתה.

ב. אם נתן הגט בחצירה המשתמרת ואח"כ היא באה לשם, יש מי שכתב דבעינן שתטלנו משם ^ד, ויאמר לה הרי זה גיטך, אפי' שהבעל היה עדיין שם. או שיטלנו הוא ויתנהו לה, דבעינן שתהיה האשה סמוכה לחצירה בעת נתינת הגט לחצרה, שזהו קבלתה. וכן בכל דין של גיטה וחצירה כאין כאחד בעינן שתהיה עומדת בצד חצירה בעת נתינת הגט. ויש חולקין ^ה.

עין משפט ה.

אה"ע סימן קיט פעיף ג.ו.

ג. כל המגרש אשתו ראשונה אפי' מזבח מוריד עליו דמעות, אבל אם

ת. ממשנה גיטין ע"ז ע"א. וחצירה היינו של נכסי מלוג, ובאין כאחד גבייתה אותו וגיטה, אבל אם זו חצר נצ"ב שמחוסר גוביינא הוא אע"ג שהוא קרקע שלה אינה מגורשת.

א. אף שהרמב"ם סובר דהמשכיר קונה המציאה ולא השוכר, שאני גט דאין לו למשכיר מה לעשות בו, ולכן האשה קונה גיטה בו בשוכרת.

ב. ממציעא י"א ע"ב כעולא וכרב אשי. והוא מדין ידה דומיא דידה, אם לא שתאמר תזכי לי חצרי שאז גילתה דעתה דניחה ליה בתורת שליחות וזכות הוא לה.

ג. לאפוקי אם חצר גדולה היא ועומדת בקצה אחד שהקצה השני לא הוי משתמר לדעתה, ואם נתן בפני עדים והיא רק עמדה שם ולא ידעה מכך, מסתפק הרשב"א אם מגורשת אפי' אם אח"כ הודיעה העדים, כ"כ הב"ש.

ד. טור מהרמ"ה, ועיין בט"ז ס"ק ד' מדוע אין כאן חיסרון של טלי גיטך מעל גבי קרקע ע"י שנוטלתו היא מחצירה ויש להתיישב בדבריו, ועיין באות ז' לקמן. ודעה ראשונה שאפי' בחצירה וגיטה באין כאחד בעינן שתהיי' עומדת שם, היא דעת הרמ"ה. אבל לדעת הר"ן מהרשב"א ומירושלמי, אם אמרה תזכי לי חצרי ואמר לה אח"כ הרי זה גיטך אפי' לא עמדה שם בשעת הזריקה מהני. ועיין באות ו'.

ה. כתב הטור דאם עמדה אצל חצירה בעת שזרק הגט ולא אמר לה כלום, ואח"כ אמר לה הרי זה גיטך מגורשת. מזה נראה דאפי' נתן הגט לידה בתורת פיקדון ואח"כ אמר לה הרי זה גיטך מגורשת, וא"צ ליטלו ממנה, וכ"כ הר"ן בפ' הזורק, וא"כ לשיטתו אפי' בחצר נמי מהני כשיאמר אח"כ הרי זה גיטך אפי' לא עמדה שם בשעת הזריקה. וכתב ה"ה מהרשב"א דאם נתן כבר בחצירה שהיא בציפורי ואמר לה הא גיטך בחצירך ואמרה תזכה לי חצירי, בזו נראה דמגורשת דנעשה כמו שהיתה ידה ארוכה ועיין ביאור הגר"א אות ד'.

מגרשה מרצונה מותר אפי' באשתו ראשונה^ו. אך אין ראוי למהר לגרש אשתו ראשונה^ז. ובאשתו שניה אם שנאה יגרשנה^ח.

ד. מדינא יכול לגרש אשתו שלא מדעתה שנאמר "ושלחה" ודרשו אפי' בע"כ^ט, ואפי' אם אין לו לשלם כתובתה ונדוניא אינה יכולה לעכב^י, ותקבל גיטה ואח"כ תתבע כתובתה דאין לה דברים על הכתובה רק אחרי הגט^י.

הגה: ה. ר"ג מאור הגולה החרים שלא לגרש אשה בע"כ ואפי' אם רוצה לתת לה כתובתה^ל. אם לא שעברה על דת^מ.

הגה: ו. עבר וגירשה בזה"ז בע"כ ונישאת לאחר, אינו נקרא עבריין^נ.

ז. גירשה מדעתה ונמצא גט פסול ואינה רוצה לקבל גט שני, מגרשה

ו. משו"ת הר"ן סי' י"ד אות א'.

ז. היינו אפי' מרצונה, או שרוצה לסמוך ולגרש ע"פ עד אחד שמאמין לו שזינתה. והח"מ והב"ש כתבו היינו דוקא לצד שזה לא ערוה, אלא ע"פ דבר בלבד.

ח. אפי' בלי דבר, ואף דקימ"ל כב"ה, מ"מ אין זה דרך מוסר אא"כ שנאה, כ"כ הח"מ. והעיקר תלוי בשנאה כלומר שנמאסת בעיניו או ע"י מום. ח"מ. ובאשתו ראשונה אפי' שנאה שרי רק עם דבר, כ"כ הב"ש.

ט. ממשנה יבמות קי"ד ע"ב.

י. מהרא"ש, והח"מ כתב שיתכן דהרא"ש מדבר במום גדול, שאם לא כן מודה הרא"ש להרשב"א דלא מהני אם אין לו לשלם הכתובה, והריב"ש בסי' צ"א כתב שתקבל גיטה ואח"כ תתבע כתובתה, ולדעת הרשב"א בסי' אלף רנ"ד יכולה לעכב עד שתקבל כתובתה אם לא בגירושין כשחייבת מדינא, כ"כ הב"ש.

כ. ומשמע מינה שהחוב של הכתובה הוא רק אחרי הגט ולפני הגט ישנו רק שיעבוד.

ל. עיין בב"ש ס"ק י"ב. ובב"ח כתב דאחר חדר"ג אם אינה רוצה לקבל גט מרצונה אינו מעלה לה מזונות, והח"מ כתב דאין דבריו ברורים ודעתו שצריך להעלות לה מזונות. ועיין בח"מ ובב"ש ריש סי' ע"ז מהרב מזרחי.

מ. הביאו הרמ"א, וצ"ע דהשו"ע השמיט חרם זה, ויתכן שסמך על מה שכתב בסי' א' סעיף י' שהחרם הוא על האלף החמישי בלבד, וא"כ אין נפקותא לדינא או שאנו לא קיבלנו חרם זה.

נ. ורע"א הביא ממהר"י מינוץ דאם עבר וגירשה בע"כ הגט לאו כלום הוא, ע"ש. ומדברי הרמ"א משמע דהוי גירושין אפי' שהיו בעבירה, ועיין פ"ת ס"ק ז' בסופו וכדברי הנו"ב ודלא כמהר"ם מינוץ. ועיין בנו"ב סי' ע"ה-ע"ד, פ"ב, באחד שגירש אשתו ע"י שליח בע"כ שהנו"ב כתב דהמעשה בטל שזה בעבירה, ואין שליח לדבר עבירה ופירוש אשלד"ע שלא חלה השליחות והמעשה בטל, והר"י מהמבורג חלק דאין שלד"ע כלל הוא שאין האיסור מתיחס אל המשלח אבל המעשה קיים, והפ"ת דעתו כהר"י דמגורשת ע"ש.

בע"כ. וה"ה במקום מצוה רשאי לגרשה בע"כ כגון רעה בדעותיה ^פ.
וה"ה אם נולדו בה מומין גדולים ^ע, ואם אינה רוצה מתירים לו לישא
אחרת עליה ^פ.

ח. קטנה מתגרשת אף שאין לה דעה גמורה, ואפי' כשאביה קיבל
קידושיה, וה"ה חרשת שנתקדשה כשהיתה פיקחת ונתחרשה
מקבלת גיטה. ושוטה שאינה יודעת לשמור עצמה אסרו חכמים לגרשה
שלא ינהגו בה מנהג הפקר, אלא מניחה ונושא אחרת ^ז, ומאכילה
ומשקה משלה. ואין מחייבין אותו בשאר כסות ועונה ולא ברפואתה ^ק.
וי"א דחייב במזונותיה ורפואתה ^ר. ושוטה שאינה יודעת לשמור גם את
גיטה אינו יכול לגרשה דבר תורה. ולכו"ע חייב במזונותיה ורפואתה.

הגה: ט. עבר וגירש אשה שאינה יודעת לשמור עצמה מגורשת ^ש. והוא
שתהיה לפחות יודעת לשמור גיטה ^ת, שאם לא כן אינה מגורשת

פ. והוא ממהר"ם פאדווה. וכתב הח"מ דהתיר שם לגרשה בע"כ אם יעלה בידו לכופה,
ואם לא, נחייבו בשאר כסות ועונה, ומשמע שלא התיר לשאת אחרת, וע"כ אין להתיר
לו אחרת אלא ע"פ ק' רבנים, ורק במקום שמצוה לגרשה או שהיא לאו בת גירושין, אבל
בשבו"י אין להתיר לו לישא אחרת, ח"מ.
ע. ועיין בסי' קי"ז.

פ. ממהר"ם פאדווה, ומשמע לשיטתו דקיל לגרשה בע"כ מחרם שלא לשאת אשה על
אשתו, והנו"ב בסי' א' חולק בזה מהטעם דחרם דב' נשים קבע להם רגמ"ה זמן, אבל
החרם שלא לגרשה בע"כ לא קבע לו זמן ולכן חמיר טפי.

צ. והיינו בהפריש לה כתובתה, והוא מדין התלמוד, אבל אחרי חדר"ג חייב הוא בכל
חיובי ממון, וה"ה אם אינה יודעת לשמור גיטה שמדין התלמוד חייב הוא בחיובי ממון
ונסתחפה שדהו, ואפי' לרמב"ם, כ"כ הח"מ וכן הסכים רע"א.

ק. ומה שהשו"ע בסי' ע' פסק דחייב ברפואתה, שם איירי בבעל שאינו רוצה לתת כתובה
כ"כ הח"מ, ועיין שם בב"ש מה שתירץ, והיום אחר חדר"ג או מכח המנהג או השבועה
שלא לגרשה בע"כ חייב הוא בחיובי ממון, ודינה כאינה יכולה לשמור גם את גיטה. ועיין
בח"מ.

ר. ב"י מהרשב"א הרמ"ה והראב"ד, וכתב הרמ"א דכן עיקר. וה"ה שחייב לדעה זו גם
בפדיונה, והב"ח כתב שהיום אחרי חדר"ג נוהגים להתיר לו לישא אחרת ע"פ התר ק'
רבנים, ובלבד שישליש הגט והכתובה ונחייב אותו בחיובי ממון, וכתב הח"מ דמה שחייב
גם בכתובה וגם בחיובי ממון הוא משום חומר איסור חדר"ג, ומטעם שהכל עדיין נשאר
ברשותו למעשה, עיין בח"מ.

ש. ומוציאה מביתו ואינו חייב ליטפל בה שו"ע.

ת. דכתיב "ונתן בידה" יצאה שאינה יודעת לשמור גיטה שאין לה יד, ושיעור יודעת
לשמור גיטה לדעת רש"י בקטנה כשתגיע לעונת הפעוטות, ולדעת הר"ף אפי' לפני כן

דבר תורה. וי"א דבאינה יודעת לשמור עצמה אפי' בדיעבד אינה מגורשת ^א.

הגה: י. אם האשה עתים חלומה ועיתים שוטה וגירשה בעת חלימתה, שהיה נראה לו שתשאר כך ^ב, מגורשת ^ג.

-
- כשיודעת צרור וזורקתו חשיב יודעת לשמור גיטה, ובשוטה לדעת רבינו שמחה לא בעינן בה דעתא צילותא וכמו בקטנה. ולדעת רבינו אפרים והראב"ה דגדולה שאין בה דעת גרע טפי מקטנה, ובעי דעת צילותא, דקטנה אתיא לכלל דעת, ועיין בשו"ת מהרש"ל ובח"מ.
- א.** ממהרי"ו. דחז"ל גזרו עליה משום גרירה, וכל שהבעל יודע שאסור ועבר וגירש יש להסתפק אי מקרי דיעבד, ועיין במהרי"ו סי' נ"ב ובח"מ מהו דיעבד.
- ב.** ומשמע דאם הוחזקה ג' פעמים שחוזרת לשטותה לא מהני, שאין כאן שנראית לו שתשאר כך ח"מ.
- ג.** ומהרי"ו בתשובה בשם הרשב"א פסק דבעתים ועתים אפי' דיעבד אינה מגורשת, אפי' בנראה לו שתשאר כך, וכן כתב המהרש"ל ועיין בח"מ.